

ББК 60.524.251+60.027+60.028,13

T52

УДК 316.647.5+172.3

Рекомендовано до друку вченою радою університету,
протокол №1, від 31 серпня 2007 року.

За повного або часткового відтворення матеріалів цього
видання посилення на нього обов'язкове.

Висловлені у виданні думки належать виключно авторам.

Редакційна колегія:

В.О. Бакальчук

М.А. Козловець

В.С. Крисаченко

Л.І. Мазука

П.Ю. Саух (керівник)

T52

**Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:
Матеріали засідання "круглого столу" від 29 травня 2007 р. / За
заг. ред. П.Ю. Сауха – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. –
124 с.**

У виступах учасників "круглого столу" розглянуті філософські аспекти проблеми толерантності, історичні корені проблем полікультурності та формування якостей толерантності в умовах глобалізованого світу, механізми толерантного спілкування і взаємодії в контексті міжкультурної та внутрішньокультурної комунікацій, а також висвітлені різноманітні форми прояву толерантності та інтолерантності в соціокультурному просторі сучасного українського суспільства.

60.524.251+60.027+60.028,13

© Житомирський державний університет
імені Івана Франка

ГОРОХОВА Людмила Вікторівна
старший лаборант кафедри філософії
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Передумови толерантного спілкування

Обговорюючи сьогодні феномен толерантності, неможливо розглядати масштабні, глобальні рівні оминаючи висхідні елементи розуміння толерантності, співвідношення її складових, серед яких чільне місце належить особистісному шаблю. Перед тим, як визначити соціальні, політичні, етнічні, національні, релігійні виміри толерантності, кожен із нас має віднайти її основи у собі. Відтак слід зауважити, що корінь слова "tolerantia", походить від латинського "tolero" – "несу", "витримую", "терплю". На підставі цього "бути толерантним" означає "терпіти", "витримувати" Іншого – таким, яким він є, визнавати за ним право власної думки, власної життєвої позиції. У контексті цього актуальним є усвідомлення елементарності вимог

толерантності, котрі зумовлюють принципове значення і неперехідну цінність означеного виміру людського спілкування як взаємодії індивідів. Більше того, щоб процес обміну думками, поглядами, інформацією міг відбуватись на прийнятному рівні, необхідна низка передумов, на яких ми і зупинимось детальніше.

Опоненти, як суб'єкти спілкування, повинні, перш за все, розуміти, шанувати, підтримувати один одного, дотримуватись загально визнаних правил комунікативної поведінки, зумовлених соціальними, культурними, конфесійними, психологічними особливостями співрозмовників. Такий підхід передбачає співіснування один із одним, визнання неминучих розбіжностей поглядів, орієнтацій, стилів життя – терпіти один одного, як би важко не було у тій чи іншій ситуації. Феномен толерантності передбачає наявність вищих етичних орієнтирів і цінностей, котрі утримують його в "силовому полі" справжньої людяності. До них належать повага, взаємоповага, співчуття, співстраждання, милосердя.

Принизливо (неможливо) спілкуватися з тим, хто не поважає співрозмовника. Немає нічого прикрішого, ніж такі "вияви поваги", коли остання зводиться до одиничного, загалом формального акту, а не пронизує собою цілковиту атмосферу спілкування. Можливо, саме відсутність реальної поваги до людини, стала однією з основних причин занепаду культури спілкування радянського суспільства. Та все ж таки, на мою думку, в людині можна відібрати тільки те, з утратою чого вона певною мірою погоджується вже заздалегідь. Високий рівень самоповаги уособлює той бар'єр, проти якого безлике будь-яке побутове чи бюрократичне хамство. Самоповага і взаємоповага – необхідні передумови утвердження толерантності до людини взагалі.

Повноцінне спілкування також базується на співчутті, співчувати – значить поділяти радість і горе, пристрасть або страждання, захоплюватись успіхами та досягненнями співрозмовника. Існує досить тривіальна, але не безпідставна моральна теорія: справжній друг, той, хто здатний не тільки сумувати з приводу ваших невдач, але й щиро радіти вашим досягненням. Поряд із поняттям "співчуття" вживається поняття "співстраждання", яке постає як добровільне моральне залучення до того полюсу людського самопочуття, котрий найбільшою мірою сприймає всі негаразди, стражденність, вразливість реального людського буття.

Одночасно, важливою етико-світоглядною цінністю і

передумовою толерантного спілкування постає милосердя. Його можна визначити як діяльне прагнення допомогти кожному, хто має в цьому потребу. За своїм об'єктивним змістом поняття "милосердя" досить близьке до співчуття, але їх не слід ототожнювати, оскільки у своїй екзистенційній основі вони не тотожні. Якщо співчуття, а тим паче співстраждання, пов'язане з тим, що особа переймається турботами і стражданнями інших, тією чи іншою мірою віддаючи їм власне "Я". То милосердя, на відміну від співчуття, передбачає чітко окресленого суб'єкта, який керується моральними прагненнями, від надміру власного буття, чинить добро тому, кого усвідомлює як Іншого, відмінного від себе, хоча здебільшого і не без сердечної схильності до них.

Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що толерантне ставлення до оточуючих є невід'ємною основою повноцінного людського спілкування. Розглянуті вище передумови толерантного спілкування є досить важливими моментами повноцінного розвитку, основою рівноцінного діалогу, відкритості, а, отже, і толерантності сучасного українського суспільства, національної культури, культури Іншого.